

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

יום רביעי, ג' אב, תשע"א

3.8.2011

סומן : כ-10-8040

לכבוד

פרופ' משה בר-אשר, נשיא

פרופ' אהרן ממן, סגן נשיא

גב' טלי בן יהודה, מנכ"לית

האקדמיה ללשון העברית

קריית האוניברסיטה

גבעת רם

ירושלים 91904

פקס : 02-5617065

טלפון : 02-6493555

נכבדיי, שלום רב,

הנדון : הצורך בקביעת מונח עברי הולם לפעולה המכונה 'תספורת' חוב

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן : התנועה) הרינו לפנות אליכם כדלקמן :

עניינו של מכתב זה הינו הצורך בקביעת מונח עברי הולם לפעולה משדה הכלכלה, המכונה בשיח התקשורתי 'תספורת' חוב. כפי שנפרט להלן, על אף שמדובר בפעולה שנועדה להתחמק מקיום התחייבויות חוזיות תוך עושק של ציבור רחב, הרי שהכינוי שבה היא נודעת בציבור מעניק לה אופי שובב, קליל ובלתי מזיק.

התנועה סבורה כי כחלק מן המאבק בריכוזיות במשק הישראלי מן הראוי לחדש מספר מונחים כלכליים בהקשר זה, באופן שיסיר את המסווה מעל פעולות שונות שבעלי ההון נוקטים בחוסר תום לב ויצוג אותן באור הראוי להן. ניתן וכדאי לפתוח מגמה זו בהחלפת המונח 'תספורת אג"ח' במונח עברי הולם, והכל כפי שיפורט להלן.

הרקע לפנייה

1. בימים האחרונים עלו לכותרות המוספים הכלכליים מספר פרשות, אשר להן מכנה משותף אחד : בכולן מדובר בבעל שליטה בחברה מסוימת, אשר בהתקרב המועד שבו עליו לפרוע את

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים : ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל : 02-5000073 פקס : 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل : ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف : 02-5000073 فاكس : 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

חובו למחזיקי אגרות החוב של החברה רואה כי לא יעלה בידו לפרוע את החוב במועד שנקבע.

2. בצר לו, פונה בעל השליטה למחזיקי האג"ח ומבקש מהם להגיע להסדר חוב – קרי: הוא מצהיר כי אין בידו לפרוע את החוב בהיקף ובמועד שעליהם התחייב, ומציע למחזיקי האג"ח – נושיו – לשלם להם סכום פחות מהמגיע להם, בתוספת הטובות שונות (כמו: פירעון מוקדם, או פירעון מאוחר בתוספת ריבית אטרקטיבית).

3. מחזיקי האג"ח נאלצים במקרים רבים לקבל את הצעתו, שכן בעל השליטה – כמי שמחזיק בכספם – מצוי בעמדת יתרון ביחס אליהם. הנושים מבינים כי כספם לא יושב להם במלואו ומעדיפים להסכים לתנאיו של בעל השליטה ולקבל את הטובות שהוא מציע, מאשר לסרב להצעתו ולהיות עם החזר חוב חלקי וללא הטבות כלשהן.

4. פעולה זו של בעל השליטה כלפי נושיו – קיצוץ הסכום שהוא חייב להם בשיעור כזה או אחר – מכונה בשיח הכלכלי בשם 'תספורת' חוב (ובמקרה שלנו: 'תספורת אג"ח'). המונח מגיע מן האנגלית (haircut).

5. יצוין כי אפשרותו של בעל שליטה לחמוק ממילוי התחייבויותיו כלפי המשקיעים נעוצה בהיותו שחקן מרכזי במשק ושואבת את כוחה מקיומה של הריכוזיות במשק הישראלי – מספר מצומצם ביותר של בעלי שליטה מרכזיים החולשים על רוב רובו של המשק.

6. בשל ריכוזיות זו, הגופים הגדולים במשק (כמו בנקים ומוסדות פיננסיים אחרים, המהווים חלק מרכזי ממחזיקי האג"ח המוזכרים לעיל) מעדיפים שלא 'לתקוע מקלות בגלגלי הסדר החוב – הן בשל הפחד למוטט כלכלית את בעל ההון (דבר שעלול לגרום לתגובת שרשרת כלכלית), והן בשל קשריהם הכלכליים הענפים עם בעל ההון המדובר והרצון להתנהל מתוך גישה של 'שמור לי ואשמור לך'.

גוף הפנייה

7. הקונוטציה שמעלה הביטוי 'תספורת' היא של קיצוץ עודפים מיותרים, התרעננות והתייפות. המונח מעניק לפעולה האמורה אופי חיובי, או למצער: קליל ובלתי מזיק. אולם כפי שעולה מן ההסבר דלעיל, למעשה משמעותה של 'תספורת' שובבה זו הינה עושק וסחיטה של כספי ציבור, הפרת התחייבות והתחמקות מקיום הבטחה חוזית.

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

8. הגופים המוסדיים, המהווים חלק נכבד מהנושים הנאלצים לוותר על חובם, הם לא אחריים מאשר קרנות הפנסיה, קופות הגמל, קרנות הנאמנות, חברות הביטוח ושאר גופים פיננסיים המחזיקים בכסף של כלל שכבות האוכלוסייה. כספי החוב האמורים, אלה שלעולם לא יושבו לגופים אלה, הם כספים שהיו מיועדים לשמש את הציבור בערוב ימיו ולשמש רשת מגן מינימאלית לקבוצות חלשות בחברה.

9. אי החזרת חוב היא, ללא ספק, מעשה מגונה ובלתי מוסרי. חברה ראויה צריכה לקבוע וליישם נורמה של החזרת חובות, ולשרש ולגנות נורמות פסולות של אי החזרת חובות. קעקוע זה ראוי שיתבטא הן במישור המשפטי והחברתי, אולם לא פחות מכך – ראוי שיתבטא בשפת הדיבור.

10. השפה היא כלי מרכזי לביטוי והטמעת סגולותיה וערכיה של חברה נתונה. אותה 'תספורת', שהינה מעשה קיצוני של אי-החזרת חוב בהיקף ענק, מעשה בעל השלכות שליליות על כלל הציבור, מעשה מגונה ובלתי מוסרי – ראוי לה כי תזכה לכינוי חדש, אשר ישקף את התנערות החברה ממנה.

11. לאור האמור, אנו סבורים כי כחלק מן המגמה שהחלה להתעורר במשק הישראלי לאחרונה – מגמה המבקרת את הריכוזיות במשק ושואפת להחזיר את השליטה במשק לידי הציבור – מן הראוי לחדול מן השימוש במונח 'תספורת' חוב, המציירת את בעל השליטה המפר את התחייבויותיו כלפי המשקיעים כמין ילד שובב הקוצץ את בלוריתו של חברו.

12. אנו קוראים לאקדמיה להיענות לצורך עליו עמדנו וליצור מינוח חדש שימשם לתיאור הפעולה האמורה, באופן שידגיש את משמעויותיה השליליות, את חוסר המוסריות שבה ואת שאט הנפש שהיא מעוררת. בהקשר זה נתכבד להציע את השימוש בשורשים 'קצץ', 'הלם', 'קטע' או 'קרקף', ההולמים את כוחניותה של הפעולה האמורה ועל כן מתאימים יותר לתיאורה מאשר השורש הניטראלי 'ספר'.

13. נודה לתשובתכם המהירה.

בכבוד רב,

איתמר שחר
מחלקת כלכלה ומחקר

נילי אבן-חן
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il